

УКРАЇНСЬКІ СЛОВНИКИ

В усі часи словники мали велике значення для розвитку української мови та культурного розвитку кожного українця. Розділ мовознавства, що визначає теоретичні принципи укладання словників, вивчає типи словників називається лексикографія.

Перший словник було створено ще наприкінці XVI ст. А виданий у Києві у 1627р. словник Памва Беринди, в якому слова старослов'янської мови перекладалися на тогочасну книжну українську мову, здобули загальне визнання.

Першим словником сучасної української мови вважається словничок, доданий І.П. Котляревським до його поеми "Енеїда", І.П. Котляревський є, таким чином, зачинателем не тільки нової української літератури, а й нової української лексикографії. Протягом XIX і на початку XX ст. було видано немало словників, переважно українсько - російських та російсько - українських. Всі вони, звичайно, вже застаріли і тепер цікаві для нас переважно як історичні пам'ятки. Серед словників дореволюційної доби треба виділити, однак, "Словарь української мови", упорядкований Б.Д. Грінченком.

Справжній розквіт української лексикографії розпочався після Великої Жовтневої соціалістичної революції. Було створено десятки словників різного типу.

У 1975 р. у видавництві "Радянська школа" вийшов "Русско - украинский словарь" Д.І. Гранича та І.С. Олійника, призначений для учнів середніх шкіл. Цими самими авторами було підготовлено й видано у 1990 р. "Русско - украинский и украинско - русский словарь". І російська, й українська частина у реєстрі містять по 12 000 слів з перекладом їх на іншу мову.

У 1992 р. з'явився "Русско - украинский и украинско - русский словарь. Отличающаяся лексика", підготовлений колективом авторів у складі Л.І. Мацько, О.І. Сидоренко, С.В. Шевчук; у ньому зібрано слова російської мови, що перекладаються власне українськими словами, у другій частині подано переклад власне українських слів російською мовою.

У 1976 р. було випущено третім виданням однотомник "Українсько - російського словника" (відповідальні редактори Л.С. Паламарчук, Л.Г. Скрипник. - К.: Наук. думка).

Залежно від призначення і характеру пояснення словникового матеріалу словники поділяють на енциклопедичні та лінгвістичні.

В енциклопедичних словниках розкривається поняття - подається опис предметів, явищ, подій. У них міститься також інформація про видатних державних та політичних діячів, учених, діячів культури. Енциклопедичні словники бувають:

- загальні (або універсальні);
- спеціальні.

Спеціальні енциклопедії є зібранням і систематизацією знань, що стосуються певної галузі науки, техніки.

У лінгвістичних словниках пояснюється слово. Лінгвістичні словники є:

- одномовними;
- двомовними;
- багатомовними.

В одномовних словниках у певному аспекті розкриваються особливості слів, що вживаються в одній, певній мові. В залежності від аспекту з'ясування слова та призначення словника розрізняють одномовні словники таких типів:

- тлумачні словники;
- історичні словники;
- орфоепічні словники;
- орфографічні словники;
- етимологічні словники;
- словники іншомовних слів;
- термінологічні словники;
- граматичні словники;
- інверсійні словники;
- частотні словники;
- діалектні словники;
- словники мови окремих письменників;
- ономастичні словники;
- словотворчі словники;
- морфемні словники;
- словники синонімів;
- словники омонімів;
- словники паронімів;
- словники антонімів;

- словники перифраз;
- фразеологічні словники.

До багатомовних словників відносять перекладацькі словники.

Користування словниками різних типів не тільки підвищує грамотність і знання мови, а й розширює кругозір людини, підносить загальний рівень її культури. Словники розширюють світогляд людей. У них представлено знання, якими володіє людство у певну епоху, з різних галузей науки, техніки, мистецтва, Їх заслужено називають супутниками цивілізації.

Тож, не бійтесь заглядати у словник! Це пишний яр, а не сумне провалля!

Робота виконана під керівництвом Котелевцевої Н. П.